Otto Schneid
Papers

Struck, the Graphic Artist

62:59

59

~~אמני ארץ ישראל.~~

שטרוק הגראפיקן.

ליום הולדתו ה-65.

כל הבקיא אפשר לומר, שהישוב כולו מכיר את שמו בין חמשת או ששת שמות האמנים
הציירים הידועים ביותר (ההיסטוריים והחיים) לנעדנו הלומד. אבל דווקא במקרהו קולט הקהל [illegible]
בין צילומו יוכנס לפני האמונים לבין הכרה מהותית. רבים שמעו, שהוא נתן הדרכה
לעם ולארץ ומורים יוצאים, מה מאד נתן; רבים ראו בעולם מציירות ידו קובצות ורק מעטים
רגל מאוד של כל מפעלו [illegible] אלה קנה לו [illegible] באמנותיה בכלל.

את תאריכי חייו והתפתחותו העיקריים תמצאו בלכסיקונים וגם בספרים המוקדשים לו,
כגון בקטלוג של עבודותיו הגראפיות החרט והמצייר שנדפס בשנת 1911 א. פורטלאגה
ובביוגרפיה ובמונוגרפיה של א. בונה הוציא לאור בשנת 1920.

יסודו האידיאולוגי-האסטטי ומוצאו האמנותי שהוסיף להפצה בכל המשך דרכו, היה האימפר-
סיוניזם ולמפרע יותר-נכון לומר, שהוא מסיימת הגלגלת של גדולי האימפרסיוניזם לאסכולה היהודית;
בשלה ייהדותו של בצורתי פיסרו אינה נראית לעין, הצטיינו ישראלס, ליברמן, אורי והירשנברג
בשמירת חיה ופוריה לעם ישראל. התנועה לארץ מקורה, יוצרי הצורתי קלוז [illegible], חשבו
את הנושא בכלל לדבר מה-כבד והעדכתו האלית כן הייתה להם לאידיאולוגיה. אמני עמנו בכל
הנכרים, מחניכים בעיקרון האסטטיקה "הטהורה", אולם אי-אפשר להעלים
את העיניים מהיחס המסורתי, בכל זאת הנכיים לנושאיהם, כל אף ניצול הנושא
המסורתי בניוונם, ורגש רק באלידי גילוי ביחוד בנושאיהם היהודיים. שטרוק חיפש
בכיבול מן שחר התפתחות את תחבולי לכל הופעותיו, דרך ארצות אירופה
המזרחית להעמיק בצמיחותיו עם האומה, לחזור לנושאים ולהיות עבד להאמנות.
כל היהודים האלה מופיעים אצל שטרוק ללא כל גוזמא ו"מליצה" וללא כל
פתוס מלאכותי. בתאוריהם שולטת רוח אותנטיות ויש גם ריאליסטיות [illegible]
ולפרקים מה עצמיים של בדיחות. [illegible] בנהל ואנה אולי תמיד לכל לראש את הנושא
והוא הוא בגילו דרך לגרפיקה היהודית גם את שטיק לכבוש לה את לבבות היהודים. כי אחבים
מן המדוקים המאחריטיים של הסוג התימטי הזה השיגו סופולריות היוצאת מגדר הרגיל. "הבדלה"
למשל, איך המקרב את ידיו לנר שלפניו [illegible] וצלו נופל
על הקיר הסמוך הסוגר את החלל: איזה חיבור ואיזו צמאה יש בו, האצילה עלינו את
מה פשוט הוא החיבור

ב

ט׳, "כוונה" שבמחלה. על אפלטוניותו בפלסטיות ובפסיכולוגיה של זבניגנוז

קין שהאור לחושך הוצאתו ונוצרו עוד פעם. קריר הנוגע את הפלאן הראשון מפתח מחטו

את כל עדנו. רק יכולתו המזוגרת הרשמית לו לתת רגע רגע עלה שהוא מלא חיים

אינטימיים בקאים מנוחת עצם אמצעי המלאכה הגרפית. אמנם נוטה האמן לסגנון גם אצילה

וגם קומפוזיציה, על מנת להעביר את הגורם ההבעתי של שורות גאונות כקיבול ולהצמיח מפעלות

האנשירים על לוח הנחושת את על אפלטוניות סולם אפלטוניותיהם,

שדרו אף גראפיקה חוורת קפורטרטים האישית כ"כ השלשלות אצבעיו ואגודלם

ו מאז התחלותיו ושבהם מתאמתים אחרי וויינר: "רק יש אוני יכלתו

לצרת אפ"ם". כי הצלחת הפורטריסט מסתדרת מצב אחד מצדנו ואיפכו, והתבוננות בנשמה

האישיות המתוארת ולחבור לידי תכונותיה המיוחדות; מאידך גיסא יכניס האמן, אף לא

(לשוי האמנות המתואר) כוונה, צמיחי מהותו הוא. לפי כך הפנים המופיעים

בידיעת אמנות הרי ראי נגלה, האמן גם מכיר מאד האמן. מי לא הכיר את

הרצל מאלגה 1903, את כל החזיונות הקורנים מעיניו, כפי שראהו האמן שטרוק

אוהבו, וכפי שהוא ממשיך לחיות בזכרון העם! ועוד אישים בישראל רשם אמנו על

לוח הנחושת, את שטיינהאל, לעבדוס, ברלינר, גולדציהר, הרמן כהן ואת יוסף ישראלס, וכן

את גדולי סביבתו בגרמניה, את גרהרט הויפטמן, צימל, ארטור ניקיש, קידל וארנסט הכל.

אחרי מלחמת העולם הוסיף לחטוט את תמונותיהם של איינשטיין, א. צ"ג, קאר-הופמן,

ארנו הולץ, וולפגנג היינה, לוקיס קורינט, אנגל. מי שהכיר אך את האורגינלים

ואת צפוי שטרוק יתאום פעמים על וגיליה מבואות שטרוק

באמצעים להעביר את האמנות מוצרים בכלותי עלולים להבטות. והנה

במנדום את האצבע גם פנים של פנים וגם שטרוק, כשתכיר

הוותיקים גלותה, בכן, על המקיפה האמנית והמחלכת את מהות המתואר אופנתו

אותו דיבול האמצעים בגראפיקה של שטרוק מתאורה נוף. מורהו,

ממשיך של חייו הוא הטבע. אבל איש לא מצא מאומה ולא ימצא לחלום את הטבע גופא, אלא

על אחד מיוצרי האמנות לזרותיהם שלא לו את טבעו הוא, להכניס כפי

לראותו —

את חווית א

שהוא נראה לעיניו – את טביעת עינו. את הטבע לצורותיו

בקנסיעות רבות. לפני 1900 הכיר ארצות הגולה וביקר גם בארץ (ביקש שטרוק)

לעצמו את האבקות האמן הצעיר עם ירושת רמברנדט אחרון ... לו

ובתורו עקבותיו בארצו אותה כמו ממנו. מראשית המאה עד מלחמת העולם נסע דרך הארץ, ירושלים, צפת, הולנדיה, אנגליה, איטליה

וארצות הקרוב. לומר, שארץ ישראל לא היתה

לו ארץ סתם. בהתגלות לה חיפש (1903) ומצא לא רק עדנים אסתטיים, אלא רק עצום התוכן קנה

הארצישראלי, ללקוט את נופיו הספציפיים ולהעבירו דבפים מפליאים לעולם המעדי. גם יותר

נשיעותיו היו שלבי התפתחותו. בוונציה (1910) גם נגבו צלו של ויסלר שקדם לו דהחלירו את

יפיה העלייה באמצעים מצומצמים מאוד; באחד ספריו מביא שטרוק יצירה אחת של ויסלר ונלמדה

אחד מתחריטיו מוונציה. הוא מראה את דקות המאור ומוכיח על שאמנותו הצליחה לגבול

לסנה. בהמשך דרכו בא במיצוע באמצעין, מתוך שהשיג ... בארץ ישראל הלך והעמיק

בתכונות היחידות במינן. שני הגורמים האלו, נוסיף לומר, לצורך הקיצור בניסוח האחד

הנוף והשתרשו בארצנו הבריאה בסגנונו האחרון: כמה נספרים או גלים אפיים רומזים על המישור

או על הים, התנופות מורגשות מבינות נקודות ומאור קובע משלים את האמירה

הלוואית האופיאנית אל סיכום עקביותו של איפוקו האקורד הפנימי על כך הדרכנו והקרוב לחתים לרוח המוסיקה.

שטרוק „כתב" באמצעים הגרפיים גם ספרים, הוא חיבר רישומים ליחידות אמנות

ושיתף בהן סופרים להוסיף את שלהם. בשנת 1916 יצאו „רישומים מליטא, רוסיה הלבנה

וקורלנד" וגם „פני היהודי המזרחי", בשנת 1920 „פני היהודי המזרחי" (יחד עם א. צוויג). את ידיעותיו המופתיות

בכל מיני המלאכה הגרפית ואת נסיונו הרב בטכניקה זו הנחות סיכם בספר רב ההצלחה

ושמו „אמנות התחריט" (מהדורה חמישית ברלין 1923).

חוץ מהקרבה הרבה שיצאה מיצירתו האמנותית ומהוראתו האישית, תלמידים מרובים

מאוד, אמנים רבים למדו והודרכו על ידו, הן בארץ, הן באירופה. מה שצריך מכל אחד מאתם

זה היסוד הטוב בידיעת הטבע והשלטון בחוקי הטכניקה; רק שתי ההנחות האלו המקטיחות

לאמן חרות אמת בדרכו הוא: עליו לדעת את הטבע, אך על מנת להתרחק ממנו, עליו לקנות לו

יסודות טכניים מוצקים, כדי ליכולת להתרומם מעליהם. אותה הבינה מתבטאת גם בחוץ השני של

מתוך חוג של אמנים צעירים בהם נפגשים... אצלו ... ולוקחים, מתבטאת במידה גדולה כמין אקדמיה מצומצמת.

הסובייקטיביות

ספרו ~~אמנות בתחרות~~, הנכר לה עתה, והוא דן מבחינתו על אמנים רבים, בין מתקופות עברו ובין של בני דורנו. ביניהם
~~אלה~~ תמצא גם כאלה שאמנותם רחוקה מאד מאמנותו, כגון פיקסו או שאגל.
כמובן שכאי גם שטרוק לא לתעות, ביחוד בפרטים. אולם מה טובה הבנתו במהותה אף לגבי אלה
ומה חזק רצונו להתקרב לכל אחד ~~לגלות~~ ולהבליט את הלאותיו המיוחדות. במקרה של אחד, אמנם,
לודוויג מיידנר, לא הרגיז אותי את הדבור, לנסח את פסק-דינו האיש והמורה העניק לתת למיידנר בעצמו
(בגילוים לשאלות על האמנות בשורות למוסר ולטבע)
את רשות הדיבור לאני מאמין האמנותי והאנושי שלו. בלי ספק, גם ~~דבריו אלה~~ ראוי שטרוק להיות
מורה לרבים.

ד״ר א. שנ״ב

האיש הזה שנתן לנו כה הרבה, נאחל לו שימשיך עוד זמן רב לתת לנו
מיצירות אמנותו ואישיותו. ויבוא סבנון בבנתו ראוי למפעלו הקודם.

דפלוני בגילת האמן היהודי לתאור בני עמו
~~את גילתו בו של האמן היהודי לתאור באמנותו את בני עמו~~ כבאי להבליט בחלוף לתאור
היהודים באמנות, ברמברנדט. מיצירות הגאון ההולנדי מדבר יחס האהבה והעדנה. הוא היחס
לעם המקרא הנרדף והמדוכא.
לא כן האמן היהודי. אמנם ...
~~דמות לרמברנדט~~ מאד הגאה שהדרה והיה לו מורה דרך לראות את בני עמו דיפים המיוחד.
אבל מי ידע את עצמו? גם באמנות לא יוכל להעדיף כי אם את האחר, את הלא-אני. החוץ
האנשי הנה ... הצניעות הטובה ... היהודים.
לא מסתבר מתוך החוץ האנשי המוסרי הזה.
ובן כוללות כל מיני העולם הבדעוני ...
... על גדי יסוד ... גוונים בהירים
וכהים העוברים נה לנה ללא גבולות חריפים. (את ה״תירגום״ הנה את הופעת העולם בדעונית
לגווני אור-לבן חולה גם שטרוק למהות הגראפיקה.)